

Înd spui "festival" te gîndești, nu-l așa, la un loc ideal al dialogului despre grijile și viitorul meseriei, dar și al consacării ori cuceririi de lauri. Or, fără doar și poate, Săptămîna teatrelor de păpuși (editia a IX-a, 22-28 octombrie a.c.) de la Constanța a avut acest caracter, grație, în primul rînd, atmosferei de animată dezbateri profesionale și afirmării aceluia spirit de breaslă, preocupat de propria (re)definire. Asta deoarece, de această dată, tuturor colectivelor invitate li s-a oferit posibilitatea vizionării întregului program. Iar cel mai mulți au știut să folosească prilejul pentru a vedea cum și ce (se) joacă (și) în celelalte teatre, cu ce miză valorică ori perspective de rentabilizare... competitivă. Încît, deși a lipsit colocolul critic (au lipsit, din păcate, criticii de specialitate, din Capitală și din țară), însăși "degustarea" unul număr cît mai mare de spectacole și, apoi, schimbul (colegial) de opinii au reprezentat un cîștig. Ceea ce, alături de celelalte reușite, a sporit substanța manifestării, răsplătindu-l o dată mai mult pe organizatori - Primăria și Inspectoratul pentru cultură al județului Constanța, Uniunea artiștilor păpușari și marionetiști din România și Teatrul de păpuși din localitate - eclipsînd astfel neajunsurile.

Acum însă, analizînd retrospectiv această reuniune artistică națională, va trebui, cred, să ne întrebăm ce semne faste se întrevăd de relansare a mișcării noastre păpușarești. Or, a fost evidentă primențtoarea eliberare de (foarte) multe dintre vechile poncife și prejudecăți, tendința (majoritară) spre un teatru fără didacticisme plicticoase, fără clișee moralizatoare și balast rutinier.

O mai curajoasă promovare a experimentului și fanteziei.

E drept, nu sînt puțini cei care (mai) cred că soluția cea mai simplă o reprezintă părăsirea paravanului, jocul pe viu, agrementarea întregului cu ceva muzică sprîntară și giubuslucuri leftine. Neînțelegînd de ce, pînă la urmă, de reușit, reușesc tot cei care, la vedere ori ba, conving tocmai prin integrarea păpușii în economia unei viziuni metaforice, în care parabola, mitul, simbolul pun în mișcare și dau sens ideii și teatralității moderne.

Astfel, cîștig de cauză au avut dramatizările inteligente și pline de nerv, valorificînd basme, povești și chiar fabule din marea literatură națională și universală (Eminescu, Creangă, Maeterlinck, Pușkin, Perrault, Frații Grimm ș.a.m.d.). Deslușirile regizorale originale (Silviu Purcărete, Cristian Pepino, Mona Chirilă, Dan Frățiciu, Pál Ántál sau Maria Mierluț, Liviu Steciuc, Traian Săvinescu ori Dan Ganea), adevărea și rafinamentul scenografic asigurînd ansamblului vizual vibrația emoțională și plastică (Simó Enikő, Haller Josef, Eugenia Tărășescu-Jianu, Nicolae Stanciu, Carmen Rasovski sau Tiotiu Epaminonda, Lidia Bar și alții).

Dar, firește, dacă actor (bun) nu e, nimic nu e ! Nici o intenție regizorală ori scenografică, oricît de cutezătoare, n-ar putea trece rampa. Aparent, cînd e vorba de actorul minutor, s-ar zice că stăpînirea, pînă la virtuozitate, a tehnicii, ar fi suficientă. Și, totuși, succesul unor artiști ai scenei pe nedrept numite "mici" - precum Brîndușa Silvestru, Liviu Berehoi, Aneta Forna Christu, Nagy Katalin, Dan Hindoreanu și, alături de ei, în ultima vreme, încă mulți alții - demonstrează că e vorba de ceva mai mult. Într-un festival acest lucru se vede mai bine decît oriunde, spectatorul resimte acel moment ca pe o trecere prin miracol, iar profesionistul ca pe o forțare a pragului virtuozității.

Și poate că aceasta este izbînda cea mai pilduitoare. Fiind ceva ce nu se învață în nici o școală, lecția actorului care transformă, sub ochii noștri, păpușa în personaj viu, omnipotent, este neprețuită. Cu atît mai neprețuită cu cît cel mai mulți rămîn ascunși în spatele paravanului, nu dintr-o excesivă modestie, ci tocmai fiindcă ei cred în arta lor. Cu atît mai tare irită încropelile fără har, imaginile-șoc fără acoperire artistică. Într-un fel, s-ar spune, existența lor într-un festival e necesară: arată, fără drept de apel, cum NU trebuie să se (mai) facă teatru! E timpul să se dea replica necesară ignorării profesionalismului, a bunului-gust. Nu de alta, dar s-ar putea ca, altfel, tocmai acest gen de teatru să prolifereze; să se ajungă (așa cum s-a întîmplat, spre exemplu, cu spectacolul Mușchetarii mîgării sale, susținut de teatrul din Brăila) pînă acolo încît să fie eludată însăși esența teatrului de păpuși, prin renunțarea (integrală) la ... păpușă! Să nădăjduim însă că briza care (ne) va înviora și hrăni gîndul și fapta, miine, va bate atît de categoric din direcția creației adevărate, încît va descuraja impostura și mediocritatea. Prezența, la festivalul constănțean, a primei clase de studenți-păpușari - înființată, din acest an, la Academia de Teatru și Film din București - ne dă dreptul să sperăm.

Să menționăm neapărat și tenta internațională pe care (deși timid) reuniunea de gen tomitană tinde să o capete. Astfel, alături de cele 11 trupe din țară au evoluat, cu spectacole, și actorii din Chișinău și Odesa. Ca o sărbătoare a fost fiorul de emoție și vibrație românească ce a străbătut spectacolul artiștilor basarabeni - Ivan Turbincă (de Victor Stefaniuc, după Ion Creangă). După cum Povestea cu un popă și argatul lui, Păcală, după Pușkin, a avut, în interpretarea trupei din Odesa, verva și savoarea unui recital colectiv.

Acești mici, dar apăsați, pași spre lume tind să devină mari și importanți abia de acum înainte, pentru mișcarea noastră teatrală de gen. O certifică și instituționalizarea Filialei UNIMA pentru România. De altfel, profitînd de întîlnirea de la Constanța, s-a și înfăptuit alegerea comitetului și consiliului director (9 și, respectiv, 24 de membri), cît și a președintelui acestei filiale, în persoana regizorului Cristian Pepino (și în prezența președintelui organizației teatrale internaționale, domnul Jacques Félix). Ba, chiar, s-au pus la punct statutul și programul de acțiune viitoare (accesul liber și nemijlocit la informație, schimb cultural activ și permanent, participarea la reuniunile festivaliere de pe toate meridianele, mai temeinica valorificare a creației naționale și a dramaturgiilor originale etc). Dacă măcar jumătate dintre aceste obiective și priorități se vor împlini, se cheamă că, într-adevăr, sînt șanse ca mișcarea noastră păpușarească să acceadă la prestigiul valoric meritat.

CARMEN TUDORA